

Yttrande

Datum
2019-02-26

3.1.2

Diarienummer
7523/2018
Ert diarienummer
537-13863-2018

Vattenmyndigheterna
Att: vattenmyndig-
heten.norrbotten@lansstyrelsen.se

Rapportering om genomförandet av åtgärder under 2018 enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram.

Vattenmyndigheterna har beslutat om åtgärdsprogram för perioden 2016-2021. Syftet är att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppnås. Programmet innehåller åtgärder riktade till elva nationella myndigheter och samtliga länsstyrelser och kommuner. Arbetet med genomförande av åtgärderna ska årligen rapporteras till vattenmyndigheterna.

Rapporteringen utgör underlag för vattenmyndigheternas uppföljning av genomförda åtgärder för att bedöma huruvida fastställda miljö kvalitetsnormer för vatten kommer att uppnås eller inte. Svaren ska vara vattenmyndigheterna tillhanda den 28 februari 2019.

Här redovisar Boverket en sammanställning av sitt åtgärdsarbete under 2018 enligt de frågor som vattenmyndigheterna ställt.

Formulering av den åtgärd som är riktad till Boverket

Boverket ska vägleda länsstyrelser och kommuner om fysisk planering enligt plan- och bygglagen (PBL).

Boverket behöver särskilt utveckla vägledning:

- a) till länsstyrelserna om granskning och överprövning av detaljplaner och områdesbestämmelser för tillämpning av miljökvalitetsnormerna för vatten, samt vägledning för mellankommunal samverkan avseende planering, planläggning och andra ärenden enligt PBL där avrinningsområden delas mellan flera kommuner,
- b) till kommuner om tillämpningen av miljökvalitetsnormerna för vatten i detalj- och översiktsplanering,
- c) om hur regionala vattenförsörjningsplaner och annat regionalt planeringsunderlag kan användas i översikts- och detaljplanering och i övriga ärenden enligt PBL.

Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna och centrala myndigheter med ansvar inom relevanta sak- och/eller förvaltningsområden.

Åtgärden ska vara vidtagen senast i juni 2018.

1. Vilka framtagna vägledningar har Boverket idag kopplat till miljökvalitetsnormer för vatten och specifikt kopplat till åtgärd 1a, 1b och 1c? Beskriv även hur dessa vägledningar kommuniceras för respektive åtgärd.

Åtgärd 1a och 1b.

Boverket har inte tagit fram några direkta vägledningar kopplat till miljökvalitetsnormer för vatten eller regionala vattenförsörjningsplaner. Däremot behandlas miljökvalitetsnormer och relaterad problematik i flera olika sammanhang, se exempel 1-4 nedan.

[1. Miljökvalitetsnormer i fysisk planering – en orientering för handläggare](#)

Boverket 2005. Rapport publicerad på webben.

I rapporten redovisas olika exempel där miljökvalitetsnormer aktualiserats i planläggning enligt PBL, där exemplen rör miljökvalitetsnormer för luft. Med utgångspunkt från de redovisade exemplen reflekterar Boverket över ett antal frågor som aktualiserats när det gäller tillämpningen av bestämmelserna om miljökvalitetsnormer. Även om de redovisade exemplen handlar om miljökvalitetsnormer för luft så har resonemangen relevans för tillämpningen av miljökvalitetsnormer för vatten. Jämförbarheten mellan tillämpning av miljökvalitetsnormer för luft respektive vatten har ökat efter EU-domstolens förhandsbe-

sked 2015 i den så kallade Weserdomen¹. Tolkningen innebar att även miljö-kvalitetsnormer för ekologisk vattenstatus är bindande mål och tillämpas där-med som gränsvärdesnormer, likt vissa miljö-kvalitetsnormer för luft. Vid års-skiftet 2018/19 förtydligades detta i svensk lagstiftning genom ändringar i be-stämmelserna om miljö-kvalitetsnormer i miljöbalken.

2. Vattendirektivet i fysisk planering

Boverket 2005. Rapport publicerad på webben.

I rapporten uppmärksammas ett antal oklarheter som enligt Boverket inte kan överlämnas att lösas av rättstillämpningen, utan istället bör hanteras genom förtydligande av lagstiftningen. Det handlar bland annat om hur miljö-kvalitets-normer regleras i PBL, och om den i PBL oklara kopplingen till beslutade åtgärdsprogram. Detta leder till stor osäkerhet om hur miljö-kvalitetsnormer för vatten ska tolkas i plansammanhang och vilka krav på utredningar och åtgärder som kan ställas på kommunen i samband med planläggning av mark och vat-ten.

Rapporten beskriver också hur det behöver utvecklas ett samspel mellan över-siktsplan och åtgärdsprogram. Det ingår även en exempelsamling om hur vat-tenfrågor kan behandlas i den fysiska planeringen, i form av översiktsplaner, vatten- och kustplaner samt regionaplan.

3. Dagvatten i detaljplan

Boverket 2015, publicerad på webben i PBL Kunskapsbanken.

Vägledning om hur dagvatten kan hanteras vid planläggning med detaljplan. Vägledningen beskriver bland annat på vilket sätt reglerna i lagen om allmänna vattentjänster påverkar planläggningen. Även miljöbalken och miljö-kvalitets-normer för vatten berörs.

4. Fysisk planering för en trygg vattenförsörjning – behov och möjligheter

Boverket 2018. Rapport publicerad på webben (2018:35).

I rapporten analyseras lägesbild, behov och möjligheter att bidra till en långsik-tigt trygg vattenförsörjning genom insatser vid fysisk planering. Bland annat berörs möjligheterna att skydda dricksvattenresurser med stöd av miljö-kvali-tetsnormer för vatten. I rapporten redovisas även enkätundersökningar till lan-dets kommuner om planering av vattenförsörjning, påverkansrisker och skyddsbehov av dricksvattenresurser, tillämpning av miljö-kvalitetsnormer för vatten med mera. En slutsats i rapporten är att hushållningen med mark- och vattenområden behöver utvecklas. Fysisk planering behöver stärkas som stra-tegiskt verktyg för att trygga den långsiktiga dricksvattenförsörjningen.

---

¹ [Följder av Weserdomen i svensk rättstillämpning, Rapport 2016:30, Havs och vattenmyndig-heten.](#)

Åtgärd 1c.

[Vägledning om dricksvattenförsörjning – översiktsplanering vid kust och hav](#)
Boverket 2018. Vägledning publicerad på PBL-kunskapsbanken.

Denna vägledning behandlar förhållanden som är särskilt vanliga i anslutning till kust och hav, men den är generellt användbar vid översiktsplanering även i andra områden. Tillgång till dricksvatten är en avgörande faktor för utveckling av bebyggelse, boende och olika näringsverksamheter. Vägledningen beskriver hur den fysiska planeringen behöver utformas med hänsyn till både vattentillgång, vattenkvalitet och påverkansrisker från markanvändning. Den visar också hur regionala vattenförsörjningsplaner och annat planeringsunderlag kan användas i översiktsplaneringen.

2. Vilken form av vägledning, utbildning och andra insatser har genomförts under 2018 och/eller planeras för att genomföra åtgärd 1a, 1b och 1c?

Åtgärd 1a.

Under 2018 genomförde Boverket inte några insatser för tillsynsvägledning för länsstyrelserna avseende miljökvalitetsnormer för vatten. Boverket avser att genomföra åtgärd 1b, om vägledning för kommunerna, *innan* genomförandet av åtgärd 1a om länsstyrelsernas tillsyn över kommunerna.

Delen i åtgärd 1a om vägledning kring hantering av kommungemensamma avrinningsområden genomförs integrerat med åtgärd 1b, se punkten nedan.

Åtgärd 1b.

Under 2018 arbetade Boverket med att ta fram vägledningsunderlag om tillämpning av MKN vatten, med fokus på översiktsplanering. Underlaget är fortfarande internt arbetsmaterial. Boverket har i arbetet med underlaget fått värdefull återkoppling från vattenmyndigheten, vilket är ett viktigt bidrag för det fortsatta arbetet.

Åtgärd 1c.

Under 2018 publicerade Boverket en vägledning om översiktsplanering vid kust och hav, där dricksvattenförsörjning utgör ett temaområde. Användning av regionala vattenförsörjningsplaner och annat regionalt planeringsunderlag behandlas i vägledningen. För närmare beskrivning, se svar på fråga 1 avseende åtgärd 1c.

Under 2019 planerar Boverket också att ta fram vägledning om hur dricksvattenförsörjning kan beaktas vid detaljplanering, och hur bland annat regionala vattenförsörjningsplaner då kan användas.

3. Beskriv kortfattat samverkan med andra såsom kommuner, länsstyrelsen eller berörda myndigheter samt svenskt vatten, SKL eller andra branschorganisationer vid genomförande av åtgärd 1a, 1b och 1c?

Åtgärd 1a.

Under 2018 medverkade Boverket i de regelbundna så kallade "Weser-möten" som Vattenmyndigheten i Södra Östersjön anordnar för länsstyrelsernas beredningssekretariat inom distriktet. Syftet är att utbyta erfarenheter kring praktisk tillämpning kopplat till tillsyn av miljökvalitetsnormer för vatten, med utgångspunkt från aktuella ärenden inom miljöskydd eller planläggning. Under 2018 deltog Boverket i sju Wesermöten.

Åtgärd 1b.

Boverket har diskuterat frågor om tillämpning av miljökvalitetsnormer för vatten med Boverkets referensgrupp för översiktsplanering vid kust och hav. Medverkade representanter: kustkommuner, SKL, SGU, HaV och vattenmyndigheterna.

Boverket har också medverkat i en nationell workshop om metodutveckling för vattenförvaltning/samhällsplanering anordnad av vattenmyndigheterna (18-04-20). Miljökvalitetsnormer för vatten och metodutveckling för vattenförvaltning/samhällsplanering var huvudpunkter i diskussionerna. Övriga aktörer som medverkade kom från Naturvårdsverket, vattenmyndigheter, länsstyrelser, kommuner och konsultbolag.

Genom den årliga PBL-enkäten har Boverket inhämtat synpunkter om kommunernas behov för att bättre kunna hantera miljökvalitetsnormer för vatten i den fysiska planeringen. De nya frågor om tillämpning av miljökvalitetsnormer som infördes 2017 ingår även 2018 för att möjliggöra uppföljning av utvecklingen.

Åtgärd 1c.

Boverket medverkar aktivt i HaV's externa arbetsgrupp för att utarbeta vägledning om utformning av regionala vattenförsörjningsplaner. Utformningen av vattenförsörjningsplanerna ger viktiga grundförutsättningar för Boverkets kommande vägledning om hur regionala vattenförsörjningsplaner kan användas vid fysisk planering. I referensgruppen för Boverkets och HaV's arbete med att ta fram dessa vägledningar ingår representanter för Livsmedelsverket, SGU, Hav, SMHI, Trafikverket, MSB, vattenmyndigheterna, länsstyrelser, Svenskt vatten, SKL, kommuner och LRF.

Boverket inhämtade också synpunkter på den framtagna vägledningen om vattenförsörjning vid översiktsplanering från Boverkets referensgrupp för översiktsplanering vid kust och hav. Medverkade representanter: kustkommuner, SKL, SGU, HaV och vattenmyndigheterna.

Boverket inhämtade synpunkter från kommunerna genom nya frågor i miljömålsenkäten 2017. Enkätens avsnitt om vattenförsörjning syftar till att ge en lägesbild av kommunernas planering för långsiktig vattenförsörjning och vilka svårigheter som finns kopplat till fysisk planering. Resultat redovisades i Boverkets rapport 2018:35.

4. Beskriv kortfattat ytterligare arbete och planer, exempelvis regeringsuppdrag eller motsvarande, för att genomföra åtgärd 1a, 1b och 1c?

Åtgärd 1a och 1b.

-

Åtgärd 1c.

Vägledningsarbetet om hur regionala vattenförsörjningsplaner kan användas i fysisk planering är samordnat med Boverkets arbete kopplat till:

- Regeringsuppdrag 2018 till Boverket om att kartlägga hur fysisk planering kan bidra till en trygg dricksvattenförsörjning (se fråga 1, åtgärd 1 a och 1b: exempel 4),
- Åtgärdsprogrammet för havsmiljö: Boverkets åtgärd om att utarbeta vägledning om översiktsplanering vid kust och hav: tema vattenförsörjning (se fråga 1, åtgärd 1c),
- Åtgärdsprogram inom vattenförvaltning 2016-2021: Åtgärd till Havs- och vattenmyndigheten om att ta fram vägledning om hur regionala vattenförsörjningsplaner kan utarbetas och utformas.
- Kaskad – handbok om klimatanpassad vattenförsörjning. Medverkan i arbetsgrupp inom 3-årigt projektet under ledning av Livsmedelsverket.

5. När beräknas åtgärderna 1a, 1b och 1c vara genomförda?

Åtgärd 1a.

December 2020 (planeras genomföras efter åtgärd 1b).

Åtgärd 1b.

December 2019.

Åtgärd 1c.

Delvis genomförd, komplettering planeras slutförd september 2019.

I detta ärende har avdelningschef Göran Persson beslutat och signerat digitalt. Expert Cecilia Näslund har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Robert Johannesson och civilingenjör Anders Rimne deltagit.

Göran Persson
avdelningschef

Cecilia Näslund
expert